

hala - z nem. die Halle – „sieň“; obecné veľký vnútorný priestor, *sieň*

1. antická *stĺpová sieň* pridrúžená k verejným budovám alebo obkolesujúca *námestie* (pozri *forum*)
2. ústredná miestnosť väčšieho obytného domu, najmä v Anglicku; pozri *interiér*, *architektúra*
3. vstupná alebo odpočinková miestnosť verejných budov a hotelov; pozri *interiér*
4. veľký priestor v účelových stavbách (nádražie, fabrika)
5. *kostol halový*

Dudák: 1. ústredný priestor germánskeho domu

2. viacloďový (najčastejšie trojloďový ale aj dvojloďový, výnimočne štvorloďový priestor, v ktorom ležia pätky *klenieb* všetkých chrámových lodí približne v rovnakej výške; stredná loď je osvetlená iba nepriamo oknami bočných lodí; chýba *transept*; *presbyterium* nadväzuje priamo na lode; v prípade, že leží vrcholnica strednej lode zreteľne vyššie, ide o *halu stupňovitú*; v prípade, že ležia pätky klenieb hlavnej lode podstatne vyššie ako u lodí postranných, ide už o *pseudobaziliku* a nie o *halu*; k vedľajším lodiam halového kostola mohli priliehať bočné kaplnky, vybudované medzi vtiahnutými *opornými piliermi*; hala máva zvyčajne *strechu sedlovú*; ďalším variantom zastrešenia je sedlová strecha nad hlavnou loďou a rad priečných striech so štítmi nad postrannými loďami; iným variantom zastrešenia sú paralelné sedlové strechy; od 14. st. sú halové kostoly zastrešované *strechou stanovou*; typ halového kostola rozšírený od tretej štvrtiny 12. st. najskôr vo Francúzsku (Anjou, južné Francúzsko, tiež *style Plantagenet*) a ďalej vo Španielsku a najmä v Nemecku (tu boli halové kostoly od 14. st. najrozšírenejšie, tiež *partikulárna gotika*); typ halového chrámu používali najmä kazateľské rády (*dominikáni*, *františkáni*), nakoľko *dispozícia* chrámu umožňuje kontakt s veriacimi; v Čechách najrozšírenejším typom halového kostola bolo *dvojloďie*; pozri *gotický sloh - poklasické obdobie* (Dudák)

3. krytá konštrukcia na všetkých stranách otvorená (hala fabriky, nádražná hala, tržnica)

4. ústredný obytný priestor novodobého domu, často nepriamo osvetlený, vybavený *schodiskom*, ktoré vedie na poschodie; hala spája ostatné miestnosti domu

hala antického domu - *pastas*; pozri *pastasový dom*, *antický dom*, *pásové mesto*

hala arkádová - *loggia*

hala emporová - *kostol halový emporový*

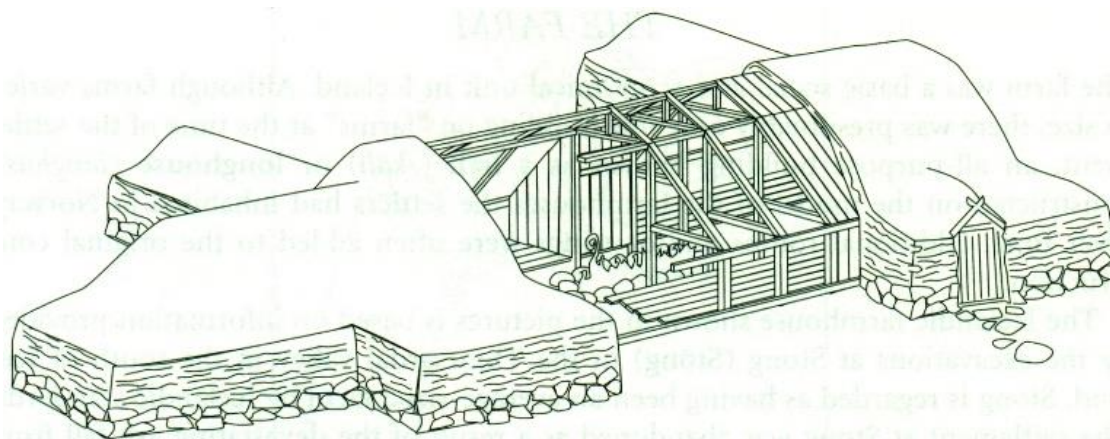
hala Fénixové - *Fénixová hala*

hala stupňovitá - *kostol halový stupňovitý*

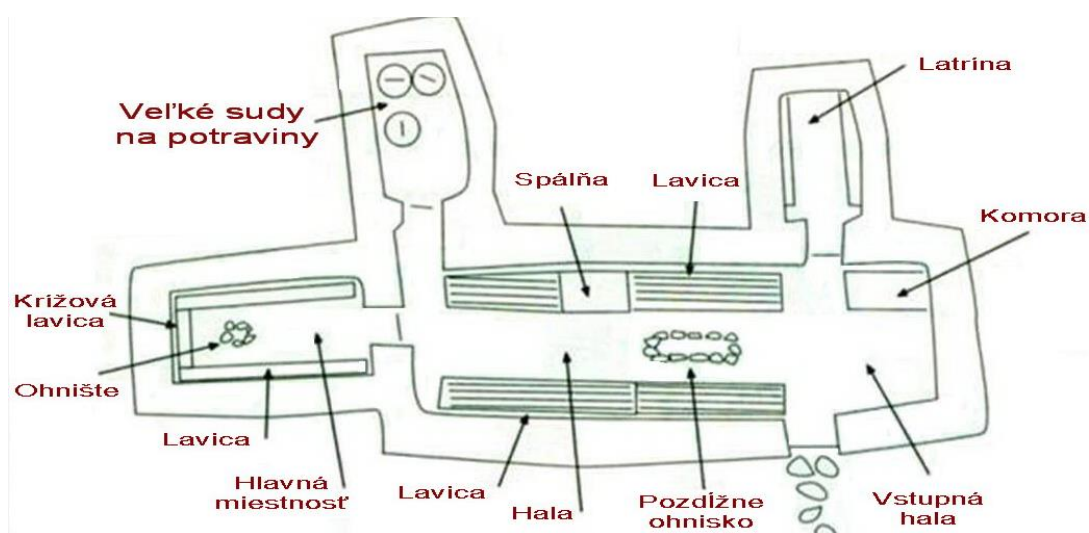
hala vikinských bojovníkov - pozemská reprezentácia *Valhaly*, kde vikinskí bojovníci konzumovali rituálne jedlo a pili *medovinu*; ich stretnutí sa zúčastňovali *prorokyne* a *šamanky volvy*, ktoré tiež konzumovali jedlo, ale súčasne bubnovali na bubny, čarovali a veštili; pozri *Volva*

Rekonštrukcia vikinskej haly (údolie Laxardal v západnom Islande)

Nákres haly vikinských bojovníkov

Pôdorys haly

hala vstupná - vestibul

Hála Ján - (†1959); český maliar, kresliar a ilustrátor; obdivoval dielo *M. Aleša*, sympatizoval s hnutím českej *sociálnej malby*; objavenú skutočnosť v podtatranskej obci *Vážec* stvárňoval ako etnograf – dokumentarista; po celý život vo svojej tvorbe čerpal námety zo života obyvateľov Vážca; od roku 1925 sa stáva členom Spolku slovenských umelcov, v roku 1928 Umeleckej besedy slovenskej, od roku 1948 Zväzu slovenských výtvarných umelcov; za účasť v SNP bol vyznamenaný Zlatou hviezdou partizánskeho oddielu *Vysoké Tatry*; pozri *sorela, umenie národopisné*

<http://www.nedbalka.sk/stala-expozicia/zoznam-autorov/jan-hala>

http://www.webumenia.sk/web/guest/detail/-/detail/id/SVK:SNG.O_6457/Jan%20H%C3%A1la

<http://www.soga.sk/aukcije-obrazy-diela-umenie-starozitnosti/aukcije/106-jesenna-aukcia-vytvarnych-diel>

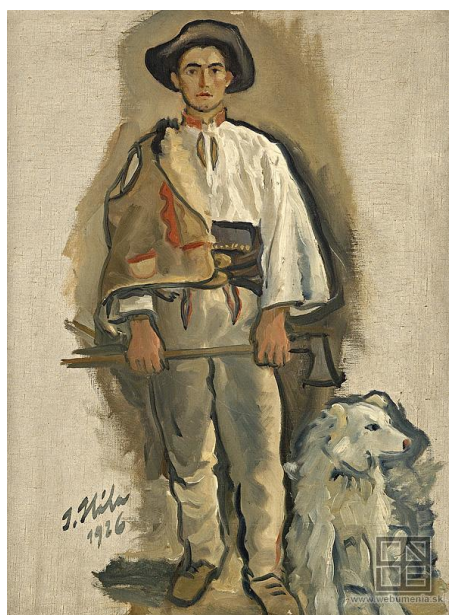
J. Hála: Rozsievateľ

J. Hála: Vážtiarka s dieťaťom (1931)

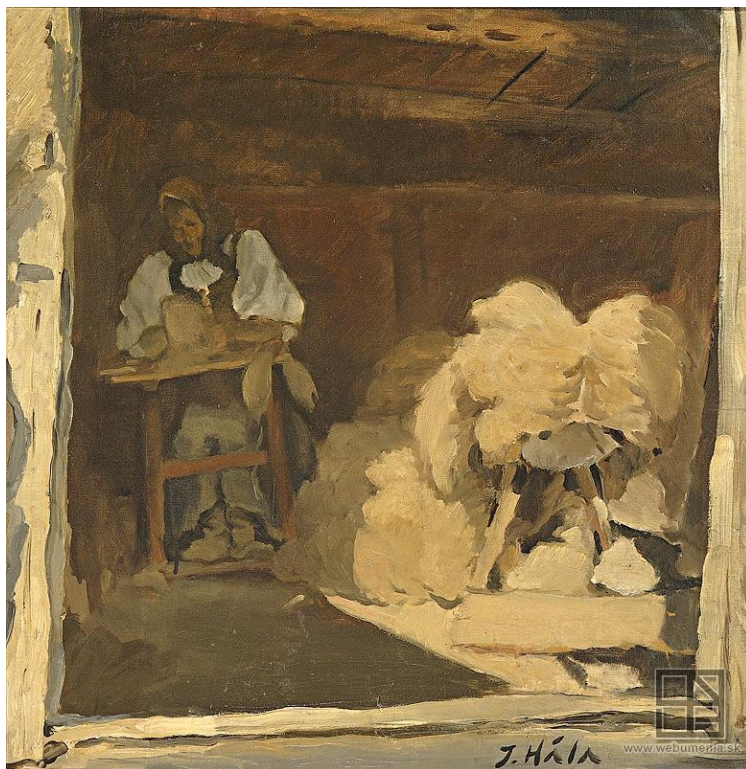

J. Hála: Vítanie ČA vo Važci (1952)

J. Hála: Bača
J. Hála: Ján Michalko

J. Hála: Česanie ľanu (1913-1933)

J. Hála: Pod Tatrami (1929)

J. Hála: Ovčiar (1943)

J. Hála: Pohreb vo Važci

J. Hála: Uspávanka v poli (1935)

J. Hála: Deti (1946-1947)

J. Hála: Priadky (1934)

J. Hála: Zima vo Važci (1948)

halácia - odraz svetelných lúčov od fotocitlivej vrstvy podkladového materiálu; vytváranie svetelných kruhov na fotografiách na silno osvietených miestach; znižuje ostrosť obrazu; pozri *fotografovanie*

haláchá - výklad *Starého zákona* vo forme zákonných ustanovení; porovnaj *hagada/haggadá*

halali - trúbenie na lesný roh po tom, čo bola zver (líška, jeleň) uštvaná, alebo dostihnutý vedúci jazdec - master s líškou pripevnenou na ramene; trúbenie na koniec poľovačky; pozri tzv. *parfúzny lov*, *Hubertova jazda*

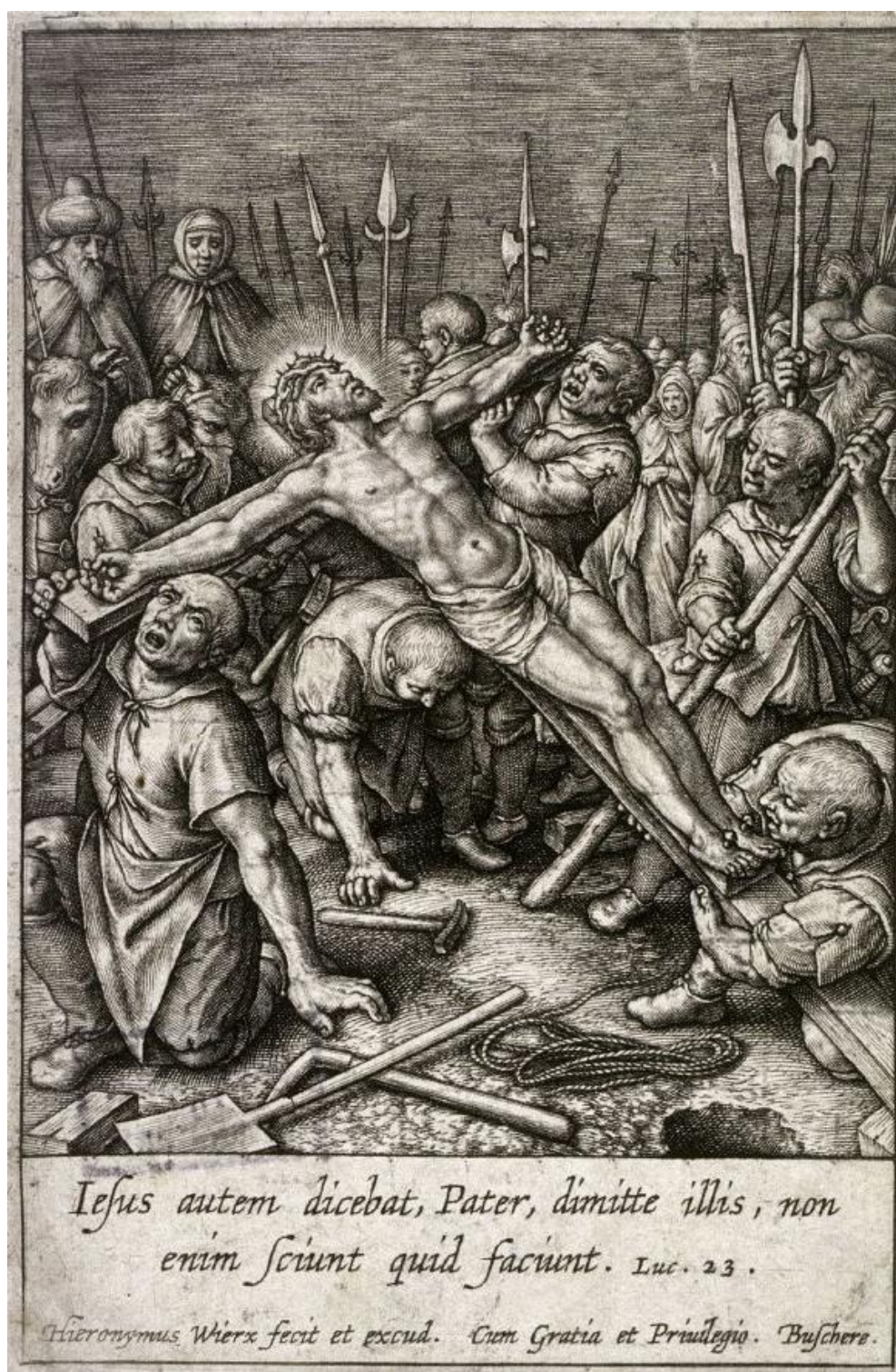
Malá čsl. encyklopédia: slávnostné lovecké *fanfáry* trúbené pri zakončení *hony* ako posledná pocta ulovenej zveri; zvieratá sú slávnostne zoradené na zemi podľa druhu (zajace, bažanty, kačky apod.), *poľovníci* sú nastúpení v rade; halali sa trúbi aj pri odstrele vysokej zveri (jeleň, daniel, muflón); kedysi sa trúbili pri ukončení *štvaniče*

Inštinkt: zvonivé halali prebrané z francúzštiny: ha la lit – „hľa, tu leží“

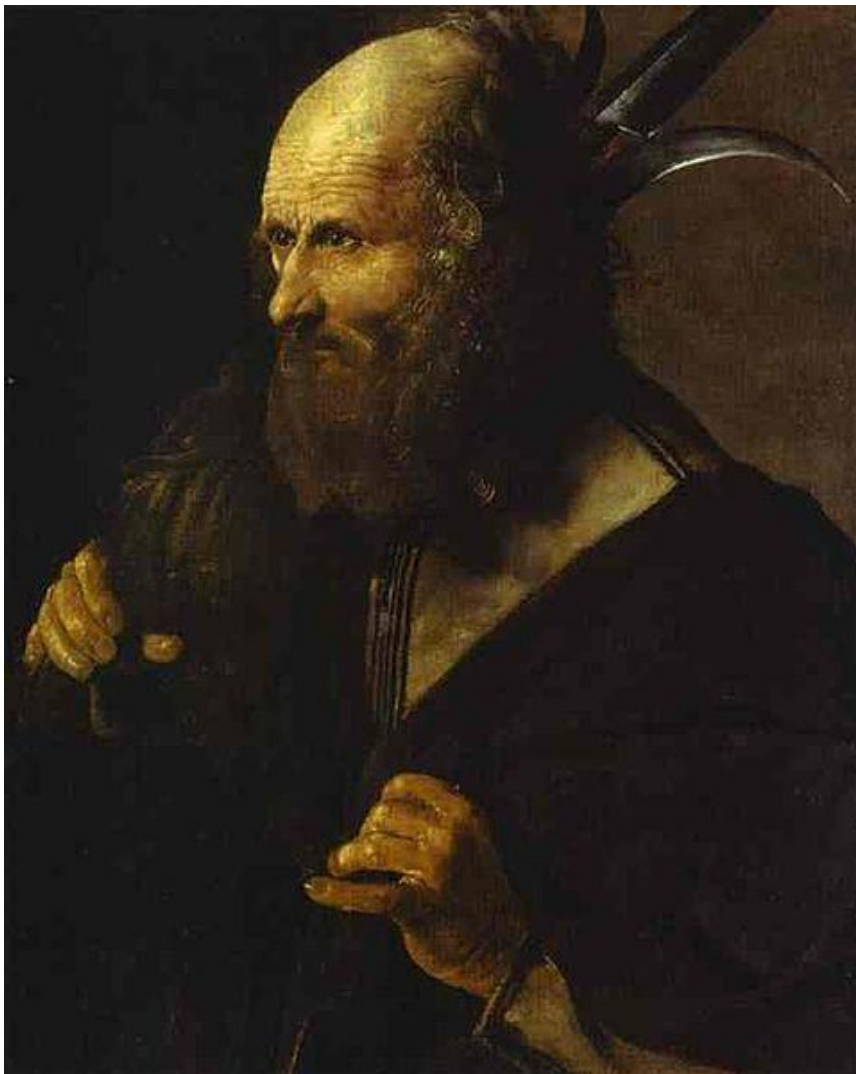
halapartňa - bodná a sečná *zbraň*, jej hrot je kombináciou sekery s protihrotom alebo hákom na drevenom nadstavci; pôvodne to bola *kopija* kombinovaná so *sekerou*; používaná v pechote 14.-17.st.; neskoršie dekoratívna zbraň palácových stráží; atribút apoštola *Júdu Tadeáša*; pozri *Švajčiarska garda*; *Zajatie Krista*, *Judášov bozk*; atribúty, symboly, alegórie a prirovnania

P. Galle podľa J. van der Straeta: Kristus pred Kaifášom (rytina z cyklu Utrpenie, smrť a zmŕtvychvstanie nášho Pána Ježiša Krista, 16.-17.st.)

H. Wierix: Ježiš povedal: Otče, odpusť im, lebo oni sami nevedia, čo robia, čo robia (16.-17.st.)

G. de La Tour: Svätý Júda Tadeáš

A. de Gelder: Muž s halapartňou (1675-1700)

A. Anker: Poklop s mliečnou polievkou (1869)

Halász-Hradil Elemír - (†1948); maďarsko-slovenský maliar, grafik; v 1908 pracoval v umeleckej kolónii v Szolnoku; po 2.sv. vojne pracoval v Košiciach; pozri *J. Fabini*; *slovenskí maliari*

<http://www.webumenia.sk/autor/3524>

http://www.webumenia.sk/dielo/SVK:SNG.O_5207

E. Halász-Hradil: Večer pred košickým dómom (1943)

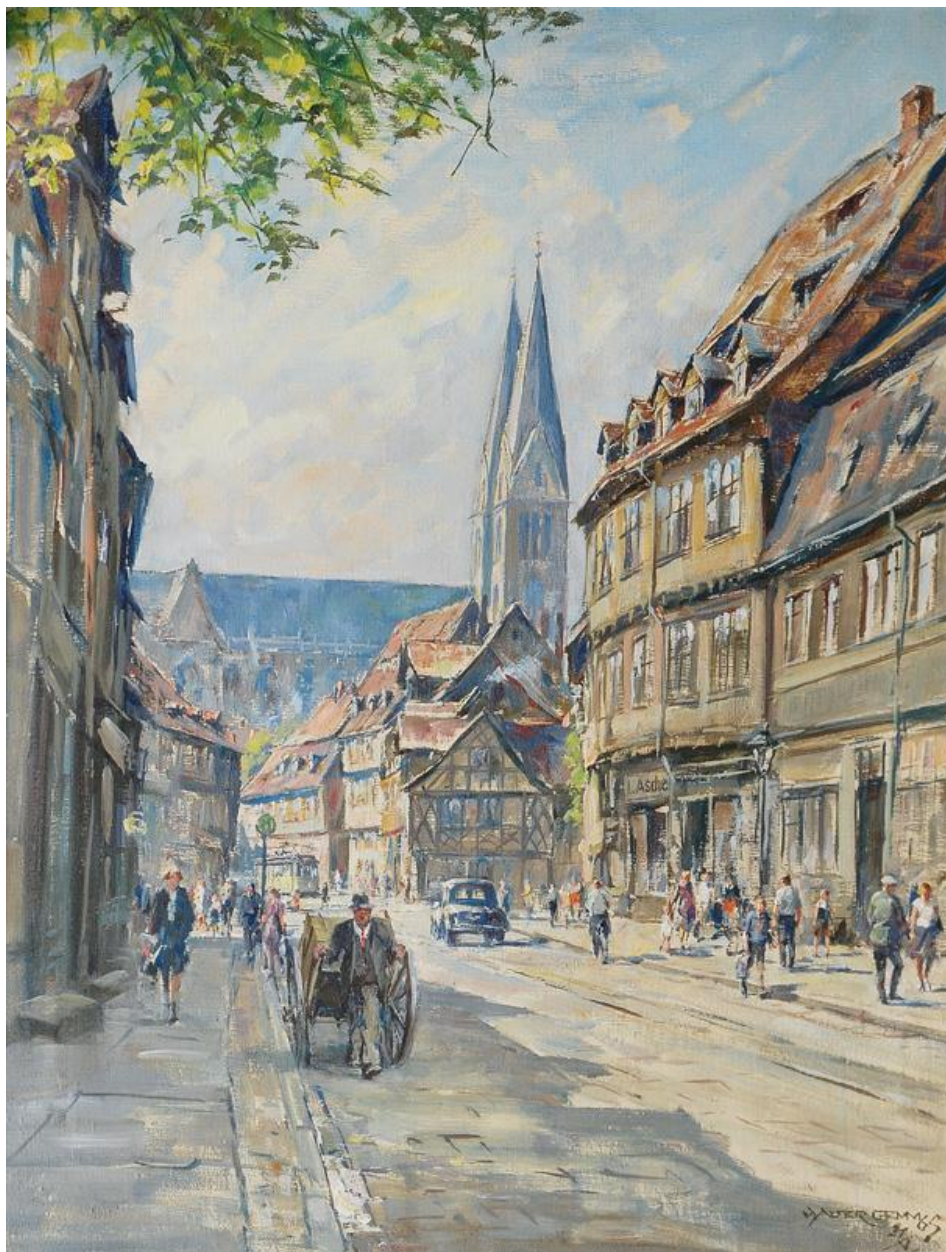
E. Halász-Hradil: Turíce

E. Halász-Hradil: Snímanie z kríža (1914)

Halberstadt - pozri *Nemecko*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Halberstadt>

W. Gemma: Historická časť Halberstadtu (1965)

Haldi/Khaldi/Hayk - najvyšší urartský boh; jedným z troch hlavných božstiev Urartu; jweho hlavnou svätyňou bola Ardin na Musasir; ďalšími dvomi bohmi boli *Theiseba/Teišeba/Theispas* a *Šivini/Shivini*; jeho manželkou bola bohyňa *Arubani/Aruban*; Haldi je zobrazovaný ako muž s briadkou alebo bez nej, stojaci na levovi (pozri *jazdecké zviera*); boj to boh bojovníkov – kráľov *Urartu*, k nemu sa modlili za *víťazstvo*; jeho chrámy boli zdobené zbraňami a boli niekedy nazývané „*dom zbraní*“

<http://de.wikipedia.org/wiki/%E1%B8%AAaldi>

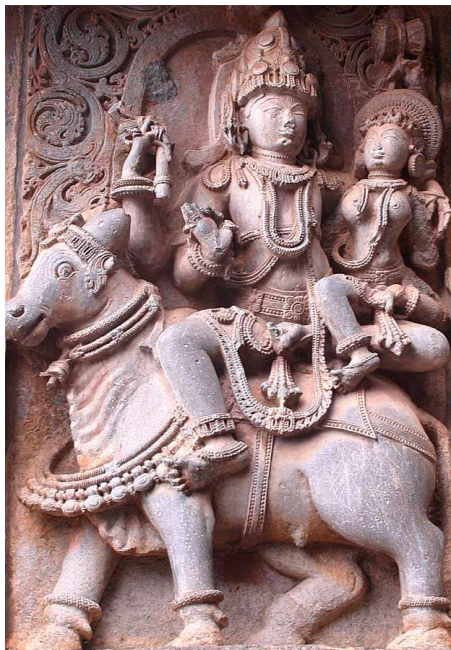
Urartský boh Haldi (relief z pevnosti Erebuni, 8.st.pr.Kr.)

Halebidu - doslovne – „staré mesto“; posvätný okrsok asi 31km od mesta Hassan, v okrese Karnataka v južnej časti Indie; predtým nazývané Dorasamudra alebo Dwarasamudra; neskoršie premenované ako Hale-bidov – „mŕtve mesto“; v 12.st. centrom ríše Hoysala; lokalita Halebidu známa *hinduistickými* chrámami z 13.st.; chrámový komplex sa skladá z dvoch *hinduistických* chrámov, Hoysaleshawara a Kedareshwara, a dvoch *džinistických* chrámov; výzdoba kladie dôraz na detail a zložitý význam a odvracia sa od klasickej predstavy krásy, príklon k dekorativizmu, naturalizmu a výrazovosti (pozri *expresionizmus*); zachováva však ešte rozvrhnutie reliéfnej výzdoby chrámov typické pre predošlé *guptovské* obdobie; južná India odolávala vpádu moslimov do Indie, ktorý ukončil tvorivé vzopätie indického umenia v období 600-900; pozri *hinduistické umenie*, *indický chrám*, *indická architektúra*, *indické umenie*

<http://www.pazhs.com/gallery/halebidu.htm>

Halebidu (Karnataka, India)

Očarujúci boh Krišna
Boh Šiva

Boh Ukra Narashima
Boh Ganéša

Vchod do chrámu Hoysaleswara (chrámový okrsok Halebidu, Karnataka, India)

halfa - egyptské pomenovanie traviny (sitina?) na výrobu *štetca* v starom *Egypte*; pozri *egyptské umenie*, *papyrus*

hallelu-jah - *aleluja*

Halia - v *gréckej mytológii* nymfa, matka *Rhody*, ktorú mala s bohom mora *Poseidónom*

Halle Noel - (†1781); francúzsky maliar, kresliar a grafik; pre svoje konvenčné námety kruto kritizovaný Diderotom, ktorý mu vytýkal nedostatok geniality, kreativity a monotónnosť

<https://www.google.sk/search?q=Halle+Noel+painter&esqv=2&biw=1844&bih=995&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CB4QsARqFQoTCPmToMqe58cCFcHWGgodTWINDA>

N. Halle: Hippoménés a Atalanta (1762-1765)

N. Halle: Spravodlivosť Traiana (1765)

N. Halle: Sv. František Saleský odovzdáva svätej Jeanne de Chantal regulu Rádu Navštívenia

N. Halle: Génies poézie, histórie, fyziky a astronómie

N. Halle: Odpočinok na úteku do Egypta (18.st.)

N. Halle: Spor Minervy a Poseidona (1748)

Halloween - pôvodne keltský sviatok (pozri *kalendár keltský*), ktorý pripadá na 1.november; najznámejšie a najrozšírenejšie sú oslavy halloweenu v USA, odtiaľ šírené v poslednom desaťročí 20.st. do Európy; Halloweenom končil keltský rok; v kresťanstve pripadá na Deň všetkých svätých, tzv. *Dušíčky*

-Halloween je noc, keď vychádzajú mŕtvi z hrobov; oslavy Halloweenu zvyčajne spájame s USA, ale pôvodne ide o *keltský* zvyk, známy ako Samhaim, ktorý znamená koniec leta; Halloween sa slávi v poslednú noc keltského roka; začínal západom slnka 31.októbra a trval do východu slnka 1.novembra; je to noc, keď je rozdiel medzi svetom živých a kráľovstvom mŕtvych najmenšia a je to súčasne najmagickjšia noc v roku; počas tejto noci sa dáva svetidlo pred krytý vchod do domu alebo priamo do okna; má vítať mŕtvych predkov a je ochranou pred zlomyseľnými duchmi; ako zdroj svetla sa používali horiace kúsky uhlia, neskôr sa začala využívať sviečka; keď európski osadníci prišli do Ameriky, objavili pre nich neznámu tekvicu, ktorá je väčšia a lepšie sa hodí na vyrezávanie ako repa používaná na starom kontinente; Halloween sa od 19.st. stal jedným z najobľúbenejších sviatkov v USA

www: podľa cirkvi je halloween staroanglický kresťanský sviatok; výraz halloween pochádza zo stredovekej Británie a Írska; Slovom hallowes označovali svätých; „All Hallows Even“ alebo „Hallowe'en“ znamená v slovenskom preklade „predvečer sviatku všetkých svätých“; preto je úplným nezmyslom povedať, že halloween je pohanský sviatok; *pohania* všetkých svätých predsa neoslavovali, oslavovala ich cirkev už od prvých storočí; sviatok všetkých svätých sa prvýkrát slávil v Ríme 13.mája 609, keď pápež Bonifác IV. prebral od cisára Fokasa pohanský chrám všetkých bohov, tzv. *Pantheon* a zasvätil ho Preblahoslavenej Panne Márii, Panne a všetkým svätým mučeníkom; pápež Gregor III. (731–741) zmenil slávenie Všetkých svätých z 13.mája na

1. novembra, keď v *Bazilike sv. Petra* slávnostne posvätil kaplnku k úcte všetkých svätých; Prvého novembra sa sviatok Všetkých svätých (už nielen mučeníkov) začal sláviť v 8. st., najprv v Írsku, potom v Anglicku; pápež Gregor IV. (827–844) rozšíril sviatok na celú cirkev; veriaci si v tento deň pripomínajú aj svätých, ktorí nemajú miesto v kalendári alebo nie sú oficiálne vyhlásení za svätých; druhým významným sviatkom je spomienka na všetkých verných zosnulých – ľudovo nazývaná *Dušičky*; tento sviatok nadväzuje na Slávnosť všetkých svätých; spomienku na všetkých verných zosnulých zaviedol svätý opát Odilo z Cluny (Francúzsko) v roku 998; dnes sa podľa kňaza Vitteka mylne dávajú halloweenske zvyky do priameho súvisu s kultom rozšíreným v Británii dávno pred zavedením cirkevného sviatku Halloweenu; išlo o druidský kult boha smrti *Samhaina*; ako v iných kultúrach, aj tu nastal stret keltskej kultúry, zvykov a osláv s novým *kresťanským náboženstvom* a cirkevnými oslavami; kresťanská viera vykoreňovala staré pohanské náboženstvá s jej magickými praktikami; samozrejme niektoré kultúrne prejavy a zvyky zostali prítomné a boli pretvorené, dal sa im kresťanský zmysel; halloweenske tekvice sa začali stávať súčasťou Halloweenu podľa Vitteka až po príchode britských a írskych kolonistov do Ameriky; pôvodne sa vyrezávala repa, je pravdepodobné, že aj tieto zvyky sú pozostatkem keltských osláv úrody; niektoré prepojenia halloweenskyh zvykov s pohanskými druidskými mágiami sú skôr konštrukciami, ktoré vznikli až po takmer tisíc rokoch; takisto detské zbieranie sladkostí má podľa katolíckeho kňaza svoje korene v britskom a írskom zvyku navštevovať v období sviatkov všetkých svätých a zosnulých domy v okolí a pýtať si tzv. „soul-cake“ (zákusok alebo sladkosť za dušu v očistci), pričom sa sľúbila modlitba za zomrelých z tej ktorej rodiny, prípadne sa zaspieval krátky popevok, ktorý vyjadroval modlitbu za zomrelých, poďakovanie či požehnanie; nazývali to aj „souling“; klasické americké zvolanie detí počas návštevy domu „trick or treat“ je v Amerike zasa príspevkom anglických katolíkov; sviatok halloweenu sa podľa Vitteka postupne stále viac vzdŕaľoval katolíckemu základu a postupne sa *sekularizoval*; to isté sa stalo aj s katolíckymi sviatkami ako napríklad *Vianoce*; v dnešnej sekularizovanej dobe sa podľa neho vo veľkej miere halloween stal sekulárnou oslavou zbavenou jeho pôvodného katolíckeho obsahu; pozri *horor*

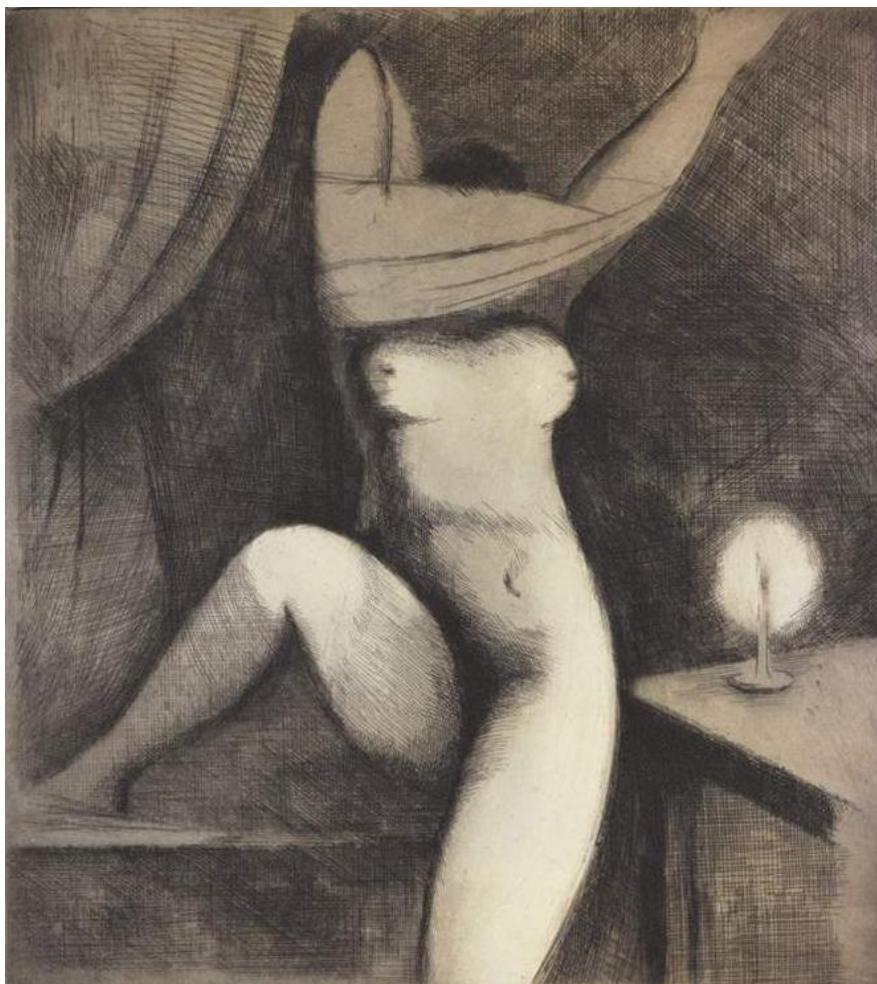

MesserWoland: Grafický znak Halloweenu (počítačová grafika, 2006)

halo - svetelný kruh okolo zdroja svetla; pozri *fotografovanie, parhelium*

Maliar Urban: Vädersolstavlan - Slnéčné počasie (kópia, 1630)

R. Kremlička: Vyzliekajúca sa žena (1932)

halová krypta - *krypta halová*

halový kostol - *kostol halový*

halový kostol emporový - *emporový halový kostol*

halový kostol stupňovitý - *kostol halový stupňovitý/hala stupňovitá*

Hals Dirk - (†1656); holandský maliar slávností a plesových scén; narodený v Haarleme; bol ovplyvňovaný svojím starším bratom *Fransom Halsom*; špecializuje sa na malé obrazy typu *konverzačné kusy* alebo *veselú spoločnosť*; pôsobil v Leydene v 1641-1648 a ovplyvnil maliarov Nathaniel Bacon, Johann Hulsman a Willem Cornelisz Duyster; pozri *harlemskí umelci, holandskí maliari zlatého veku*

<http://www.liveinternet.ru/users/4000579/post345366407/>

<https://www.google.sk/search?q=Dirk+Hals&espy=2&biw=1827&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=0QWUVczNG8bWU4eEggG&ved=0CB4QsAQ>

D. Hals: Záhradná spoločnosť s jedlom a pijanom (buitenpartij, 1620)

D. Hals: Záhradná spoločnosť (buitenpartij, 1627)

D. Hals: Muzicírovanie na záhrade (buitenpartij, 1620)

D. Hals: Záhradná spoločnosť s jedlom a pijanom (buitenpartij, 1620)

D. Hals: Veselá spoločnosť v taverne (merry company, 17.st.)

D. Hals: Veselá spoločnosť (merry company, 17.st.)

D. Hals: Veselá spoločnosť (merry company, 1640)

Hals Frans - (†1666); holandský maliar; takmer súčasník *Rembrandta*; pracoval v Holandsku počas tzv. *holandský zlatého veku*; bol jedným z najplodnejších maliarov holandského obdobia a je autorom niektorých z najznámejších portrétov *baroka*; sa stal kľúčovým bodom v histórii fyziognómie; jeho portréty pravdepodobne vznikajú v dôsledku veľkého dopytu po tomto druhu práce, aj keď jej chýba originalita a inovácia; nepravdepodobné tváre sú idealizované a skôr umelec zameriava na polohy duše; hoci bol často prirovnávaný k Rembrandtovi, Hals si zachováva svoj charakter; pri výbere prostredia v prvom rade Hals vždy dáva prednosť dennému svetlu a odrazom slnka v strieborných tieňoch, zatiaľ čo Rembrandt je známy zameraním na nočné zábery, vyhľadávaním účinkov luminiscencie a využívaním kontrastu svetla a tmy; dá sa povedať, že sa obaja autori nejakým spôsobom dopĺňajú: Rembrandt štylisticky používa tieň tam, kde sa Hals zameriava na svetlo; pozri *doelen stukken, tronie*

http://it.wikipedia.org/wiki/Frans_Hals

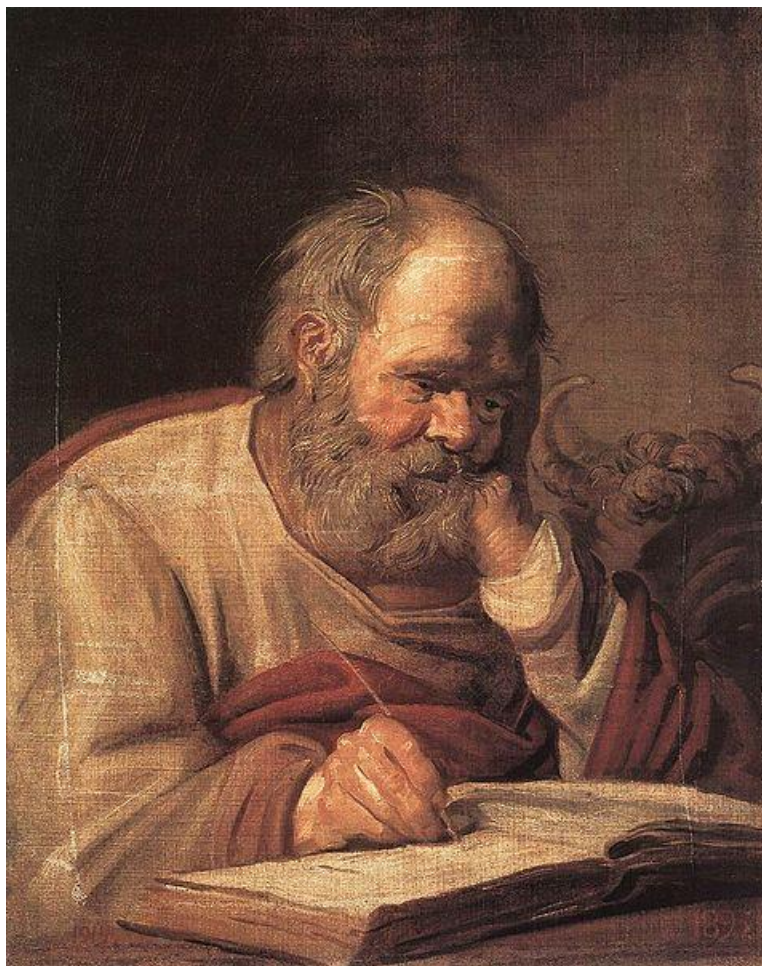
F. Hals: Veselý pijan (1628-30)

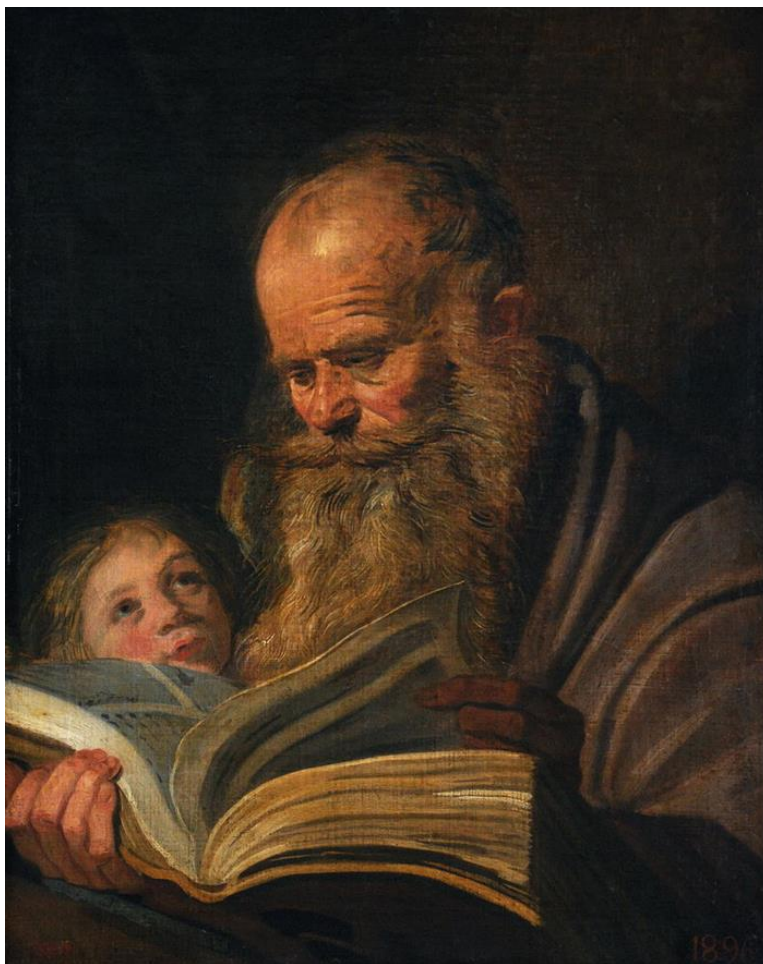
F. Hals: Cigánka (1628)

F. Hals: Mladík s lebkou. Vanitas (1626-8)

F. Hals: Sv. Lukáš (1625)

F. Hals: Sv. Matúš (1625)

F. Hals: Malle babby (1629-1630)

F. Hals: Malle babby. Harlemská čarodejnica (1633-1635)

F. Hals: Kúzelníci na fašiangoch (vrolijk gezelschap, 1616-1617)

F. Hals: Dvaja muzicírujúci chlapci (1625)

F. Hals: Mladý muž a žena v krčme (vrolijk gezelschap, 1623)

F. Hals: Šašo hrajúci na lutnu (1623-1624)

H. Frans: Chlapec hrajúci na husle (1625-1635)

F. Hals: Stretnutie spoločnosti dôstojníkov sv. Adriana v Harleme (doelen stukken, 1633)

F. Hals a Pieter Codda: Spoločnosť kapitána Reiniera Reaela a poručíka Cornelisa Michielsza (doelen stukken, 1633-1637)

F. Hals: Regenti nemocnice sv. Alžbety v Harleme (1641)

F. Hals: Spoločenstvo občianskej gardy svätého Juraja v Haarleme (doelen stukken, 1616)

Halsman Philippe - pozri *hard key*

http://it.wikipedia.org/wiki/Philippe_Halsman

P. Halsmann: Dalí atomicus

halštatská kultúra - podľa lokality Hallstätt v Hornom Rakúsku; kultúra staršej *doby železnej* asi z 750-450 pred Kr.; v západohalštatskom okruhu sú predpokladanými obyvateľmi *Kelti*, vo východohalštatskom *Ilyrovia*; v južných a juhozápadných *Čechách* - *mohylová kultúra halštatská*; pozri *laténska kultúra*, *horákovská kultúra*, *púchovská kultúra*

halštacká mohylová kultúra - mohylová kultúra halštatská

halštatský štýl - prvý celoeurópsky umelecký štýl prechodu medzi *dobou bronzovou* a *železnou* (príp. staršej *doby železnej*); vyrastá z domácich koreňov (vzťah *ornamentu geometrického* ku kultúre *popolnicových polí*); geometrizujúci štýl s prevládajúcimi lineárnymi pravouhlými prvkami ako súčasť širšej tendencie geometrických slohov rozšírených od *Mezopotámie* a *Predného východu* po celej Európe (pozri *geometrický štýl*); jeho západný okruh ovplyvňovaný *villanovskou kultúrou* a *etruským umením*; východný okruh bol ovplyvňovaný gréckym geometrickým štýlom, *zoomorfným štýlom Skýtov*, trácko-kimmerijským umením; pri zobrazovaní ľudských a zvieracích figúr prevládali ornamentálne schémy symetrického charakteru, symbolika solárnych motívov; rozširovali sa tvary *sponiek* (špirálové, oblúkové, loďkové, terčové); vo výrobe zbraní vedľa *dýk* sa objavujú dlhé *meče* s liatou rukoväťou, bronzová zbroj a prilby, bronzové *nádoby* (cisty a *situly*) s naratívnymi výjavmi v tepanom reliéfe; keramiku reprezentujú veľké *urny*, mesačné *idoly*; architektúru prezentujú *etážové*, tzv. *kniežacie hroby* s početnými importmi a opevnené sídliská so stredomorskými prvkami (Heuneburg); zastúpenie v *keltskom umení*; pozri *púchovská kultúra*, *praveké umenie*

haltija - tiež *haltia*; *duch*, *gnóm* alebo *elf* v podobe zvierťa vo *fínskej mytológii*; chráni niečo alebo niekoho a pomáha; slovo je možná odvodené z gótskeho *haltijar*, ktoré sa odvolávalo na pôvodné vlastníctvo usadlosti, aj keď to nie je jediná možná etymológia; slovo *haltija* tiež používa moderná *fínčina* v závislosti od kontextu pre držiteľa, obyvateľa, pána, vlastníka, nositeľa; existuje mnoho rôznych druhov *haltijas*; existujú, ako sú napríklad vodné a lesné *haltijas*, dokonca *haltias* žijúce na *cintorínoch*; *haltias* ľudských obydľí; *haltias* žijúce v podzemí sa nazývajú *Tontti*; *Tontti* je fínskou verziou švédskych *Tomte*; obe slová sa vzťahujú na k slovám „stavebný pozemok, stavenisko“; neskôr boli duchovia miest označovaní aj *tomtegubbe* (vo švéd. „starý muž usadlosti“); *Kotihaltija* (domáci škriatok) je *Tontti*, ktorý žije v každej domácnosti; stará sa o dom, a preto je dôležité, aby sa s ním zaobchádzalo s rešpektom; *Saunatonnttu* žili v *saunách* (jamách vyhĺbených v zemi ako dočasný prístrešok pre ľudí a vyhrievaných parou z horúcich kameňov), chránili ich, ale tiež zaistovali, aby sa ľudia v nich ľudia vhodne správali; *Joulutonnttu* sú fínski vianoční škriatkovia; na rozdiel od vianočných škriatkov v niektorých krajinách, fínski *joulutonnttu* nemajú špicaté uši; existujú dokonca aj osobní *haltijas*, ktoré sú ochrannými duchmi podobnými *anjelom* v kresťanstve (pozri *anjel strážny*); jeden z nich sa nazýva *Luonto* (príroda); niektoré *haltijas* sú rozdelené druh zvaný *Vaki* (ľud), ktorý sa ďalej delí napr. na *väkiviina* - „silný duchom“, sotaväki „vojenský“; toto delenie je výsledkom antropomorfizácie abstraktných pojmov, ako je „*Kalman Vaki*“ (moc mŕtvych duchov); pozri *Etiäinen*, *božstvá*, *duchovia* a *mýtické bytosti*, *prírodné duchovia*

<https://en.wikipedia.org/wiki/Haltija>

halucinácie - pozri *blen*, *Volva*

halže - *biblické* magické predmety s ochrannými funkciami v podobe *amuletov*, náhrdelníkov s pečatným prsteňom, perlových *závitníc* nosených okolo krku; pozri *mágia*